

JOAN F. MIRA

“A penes instal·lats a taula, vam sentir de sobte una curiosa olor, una aroma de iogurt passat de data, una flaire penetrant de llet agra. I tot d’una l’hotel es va omplir de mongols: mongols de la Mongòlia Exterior, arribats en autobús d’Ulan Bator, vestits amb robes de genets de l’estepa, amb cares redones torrades de sol, cridant i rient.”

Praga, mongols

Aquests dies estic llegint *La ignorància*, la novel·la recent de Kundera, on els personatges són exiliats txecs dels temps negres, un home i una dona, i tornen a la Bohèmia natal, és a dir als anys que eren infants, adolescents i joves, i no saben què fer-ne, del retorn. Enyoraven el país, enyoraven Praga, com Kundera, tants anys sense poder-hi tornar, i quan hi tornen ja és del tot inservible, el país, la ciutat i els anys que hi van viure. Nostàlgia, recorda l’autor, és una paraula grega que vol dir “dolor pel retorn”. “Enyorança”, recorda també, és paraula llatina que vol dir “ignorància”: no saber on para algú, no saber què passa en el lloc d’on som absents, i d’ací el dolor, d’ací l’enyor. Es bonic: en francès, en anglès o en italià no tenen aquesta paraula. *La ignorància*, doncs, és l’enyorança: els absents no sabien de la seua gent ni sabien del seu país. S’enyoraven? No és del tot clar. Sí que és clar que, quan hi tornen, veuen que —com sol passar en tantes coses de la vida que duren anys i anys— tot havia estat un gran error.

El cas és que jo també m’he enyorat de Praga, aquests dies. Llegint Kundera, i veient imatges de places plenes de gent que protestava: no suporten el director de la televisió pública que ha nomenat el govern, tenen una certa idea de la llibertat, una forma de dignitat que ells saben quant els ha costat en la història. Són, en el millor sentit de la paraula, molt rigorosament europeus. Només allà podien tenir com a primer president de la república independent un filòsof, Masaryk, i com a primer president de la nova república lliure un escriptor, Vaclav Havel. Fa quinze anys, aquells dies d’estiu d’on ve la meua enyorança de Praga, jo passejava pels carrers de la Staré Mesto i de la Nové Mesto, ciutat vella i ciutat nova, amb tot el gòtic i tot el barroc que el cor pot desitjar. I per les vores del riu Vltava, on làngüides senyoretetes assegudes sobre l’herba llegien llibres de versos. Però a les nits, era el mes d’agost, no era fàcil trobar un restaurant on sopar amb alguna dignitat, fora d’una certa “Casa de Rússia”, del menú de la qual només vam poder interpretar un steak tartare, que resultà molt més tàrtar que steak, pura carn crua difícilment comestible —les espècies o salses n’amagaven a penes el gust massa dubtós— per un “occidental” amb escassa tradició de cavalleria nòmada. El turisme era escàs, al bar del nostre hotel, cada matí acudien a la barra uns individus que desdejunaven cervesa i aiguardent, i en una parada de tramvia vam trobar un xicot cubà que treballava o estudiava a Praga, i que considerava que allò era la porta del cel, el paradís promès per Karl Marx, un tast de la glòria. No el vam voler desenganyar.

I un diumenge de matí, prop del castell Hradcany, es va fer l’hora de dinar i no hi havia a la vista cap local amb aspecte de poder-nos oferir restauració. Vam caminar prop d’una hora per avingudes, carrers esplèndids i jardins, vam visitar el Nen Jesús de Praga, amb la bola del món en la mà, del qual ma mare tenia a casa una imatge petita i venerada, i finalment vam entrar en un hotel que tenia restaurant. A penes instal·lats a taula, vam sentir de sobte una curiosa olor, una aroma de iogurt passat de data, una flaire penetrant de llet agra. I tot d’una l’hotel es va omplir de mongols: mongols de la Mongòlia Exterior, arribats en autobús d’Ulan Bator, vestits amb robes de genets de l’estepa, amb cares redones torrades de sol, cridant i rient. Havien arribat a l’extrem d’occident: més a l’oest i havia la frontera de fil de ferro amb punxes, els guàrdies amb metrallera, els gossos, el pas prohibit. Praga, per ells, devia ser París. Duien reserves de llet d’egua fermentada, o portaven l’olor tan enganxada al cos que omplia el restaurant i tot l’hotel, i semblaven extremadament feliços. No sé si ells, a hores d’ara, deuen enyorar Praga, o de quina manera l’enyoren. No sé si ara els mongols ja viatgen a París.